

ORTADOğU GÜNDEMİ

11-17 Ocak 2021

2020

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

AB Konseyi, Suriye Dışışleri Bakanı Faysal Mikdad'ı yaptırım listesine dâhil etti. Yapılan açıklamaya göre Mikdad, eski Suriye Dışışleri Bakanı Velid Muallim'in vefatı sonrası göreve getirilmesi nedeniyle yaptırım listesine alındı. Mikdad ile birlikte yaptırım listesinde yer alan Suriye hükûmet yetkilisi ve yönetime mali destek sağlayan iş insanı sayısı 289'a yükseldi. Listede ayrıca 70 kurum ve şirket bulunmaktadır. Yürürlüğe giren yaptırımların kapsamında; seyahat yasağı, AB'deki varlıkların dondurulması, petrol ithalatı yaptırımı, yatırım kısıtlamaları, Suriye Merkez Bankasının AB'deki varlıklarının dondurulması ve bazı ekipmanların satışına yönelik sınırlamalar gibi uygulamalar mevcuttur.¹

Suriye Geçici Hükûmeti Başkanı Abdurrahman Mustafa, "Esad rejiminin ateşkesi ihlal ederek düzenlediği saldırılar, rejimin çözümden yana olmadığının kanıtıdır" dedi. Suriye muhalefeti, ateşkesi ihlal eden Beşar Esad rejimi ile destekçilerinin İdlib'deki saldırılarını ve sızma girişimlerini artırdığını belirterek, sivillerin korunması için uluslararası toplumu göreve çağırđı. Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu Başkanı Nasır Hariri de "Esad rejimi ve Rus güçlerinin İdlib kırsalında sivillerin bombalanması ve sızma girişimleri, devam eden ateşkesin ihlalidir, ihanettir» değerlendirmesinde bulundu.²

• Suriye Rejimi

İsrail savaş uçakları tarafından İran ve Suriye rejimi mevzilerine yönelik büyük bir saldırı düzenlendi. Silah depoları ve askerî mevkileri içeren en az 18 ayrı hedefin vurulduğu olayda 57 kişi hayatını kaybetti. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nin (SOHR) bildirdiği rapora göre olayda ölenlerinin 14'ünün rejim askeri, diğer 43 kişinin ise İran Devrim Muhafızları'na, Lübnan Hizbullah'ına ve Afgan milislerden oluşan Fatımi Tugaylarına bağlı savaşçılar olduğu kaydedildi. SOHR, Deyr ez Zor ile Ebu Kemal arasında yer alan bölgeye yapılan operasyonun 2018'den bu yana düzenlenen en ölümcül saldırı olduğunu açıkladı.³

Suriye'deki İran kuvvetleri ve milisleri, gerçekleşen İsrail hava saldırıları hedefindeki bölgelere yeniden konuşlandırıldı. Deyr ez Zor, Ebu Kemal ve El-Mayadin kentlerine yeniden yerleştiren milis güçlerinin, İsrail saldırılarının hedefinden kaçınmak için şe-

1 <https://sputniknews.com/world/202101151081778445-eu-adds-new-syrian-foreign-minister-to-sanctions-list/>

2 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriye-muhalefeti-esed-rejiminin-duzenlediği-saldirilar-rejimin-cozumden-yana-olmadiginin-kanitidir/2111448>

3 <https://pjmedia.com/news-and-politics/rick-moran/2021/01/15/massive-israeli-raid-hits-iranian-targets-in-syria-n1387365>

hırların dışındaki üslerini boşalttığı ve yerleşim bölgelerine yakın alanlarda konuşlandırıldığı bildirildi. İranlı bir yetkili tarafından yapılan bir açıklamada ise saldırıda İran güçlerinden yaşanan kayıplar yalanlandı.⁴

IŞİD'in Suriye'de faaliyetlerini arttırmasının ardından, Rusya tarafından Halep, Hama ve Rakka'da bulunan IŞİD noktalarına kırktan fazla hava saldırısı düzenlendi. Rejim güçleri ve milis kuvvetlerinin de Deyr ez Zor - Humus arasında kalan çöl bölgelerinde IŞİD'e yönelik operasyonlar başlattığı duyuruldu. IŞİD tarafından 1 Ocak 2021'den günümüze kadar gerçekleştirilen saldırılarda, rejim askerleri ve ona bağlı yabancı milis güçlerinden en az 44 kişinin öldürüldüğü bildirildi.⁵

• Fırat'ın Doğusu

Suriye Millî Ordusu (SMO) güçleri ile YPG'ye bağlı sözde Münbiç Askerî Konseyi güçleri arasında, Münbiç'in kuzeybatı kırsalındaki El-Yaneli bölgesinde bir çatışma yaşandı. Olayda herhangi bir can kaybı bildirilmedi. SOHR'a göre bölgede taraflar arasında gerçekleşen orta ve ağır silahlı çatışmalar, 3 Ocak 2021'den beri aralıklı olarak devam etmektedir.⁶

Suriye'nin Deyr ez Zor ilinde terör örgütü YPG/PKK işgalindeki bölgelerde son dönemde sivilleri hedef alan silahlı saldırılar arttı. Terör örgütü YPG/PKK karşıtı gösterilere sıkça sahne olan kırsal kesimde, son 5 ayda aralarında kabile ve aşiret önderlerinin de bulunduğu en az 70 sivil, kimliği bilinmeyen kişilerce düzenlenen silahlı saldırılarda hayatını kaybetti.⁷

ABD tarafından, Irak-Suriye sınırındaki el-Velid kapısından 35 kamyondan oluşan yeni bir askerî ve lojistik sevkiyat gerçekleştirildi. Kamışlı'ya varan konvoyun daha sonra Uluslararası Koalisyon Güçleri'nin Haseke ve Deyr ez Zor'da bulunan üslerine geçtiği öğrenildi. 10 Ocak'ta gerçekleştirilen ve 25 kamyondan oluşan sevkiyatta da ağır silahların bulunduğu ve Deyr ez Zor'daki petrol sahalarında yer alan üslere gönderildiği bildirilmişti.⁸

Haseke'nin güneydoğusunda yer alan ve YPG'ye bağlı kolluk güçleri (Asayiş) tarafından kontrol edilen Hol Kampı'nda son zamanlarda artan suikastlara bir yenisini daha eklendi. Kamp içerisinde bulunan Iraklı bir sığınmacı kafası kesilmiş bir şekilde bulundu.⁹ Kamp

4 <https://www.middleeastmonitor.com/20210116-syria-iran-militias-redeployed-following-israel-airstrikes/>

5 <https://www.arabnews.com/node/1793991/middle-east>

6 <https://www.syriahr.com/en/200734/>

7 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/deyrizorda-teror-orgut-ypg-pkk-isgalindeki-bolgelerde-5-ayda-en-az-70-sivil-olduruldu/2108166>

8 <https://www.syriahr.com/en/200729/>

9 <https://www.syriahr.com/en/200706/>

genelinde büyük bir güvenlik zafiyetinin bulunduğu bilinmektedir. Bölgedeki en kalabalık kamp statüsünde olan Hol, terör örgütü IŞİD'in "kuluçka yuvası" olarak da nitelendirilmektedir.

• İdlib

Bölgeye yapılan keşif gezilerinin ardından TSK, İdlib'in doğusunda yer alan Serakib şehrinin kuzeyindeki Afes Köyü yakınlarına yeni bir askerî karakol kurdu. TSK'dan gelen bu hamle, son zamanlarda İran destekli milisler ve Hizbullah hareketliliğinin Serakib'de yoğunlaşmasının ardından geldi.¹⁰

Suriye Millî Ordusu çatısı altındaki Nasır ordusunun saha komutanlarından Ebu Muhammed, Beşar Esad rejimi, İran destekli terörist gruplar ve Rusya'nın son dönemde İdlibdeki sızma girişimi ve saldırılarını artırdığını söyledi. Ebu Muhammed gece saatlerinde, Esad rejimi güçleri ve Rus Özel Kuvvetlerinin, Hama'nın Gab Ovası kırsalındaki Enkavi cephe hattındaki SMO mevzilerine sızma operasyonu düzenlediğini ifade ederek "Biri üstegmen olmak üzere 6 rejim unsuru öldürüldü, Rus askerlerden de yaralı bilgisi var" diye konuştu. Esad rejimi güçleri ve İran destekli terörist grupların ateşkesi ihlal ederek sivil yerleşimlere saldırılarını artırdığına vurgu yapan Ebu Muhammed, "Rejim güçleri ve Rusya, bölgeyi kaosa sürüklemeyi amaçlıyor" dedi.¹¹

• Fırat Kalkanı/Afrin Bölgesi

Suriye'nin kuzeyindeki Azez ilçesinin Sicco köyünde bomba yüklü araçla düzenlenen terör saldırısında ilk belirlemelere göre bir sivil öldü, altı sivil yaralandı. Saldırığı henüz üstlenen olmazken güvenlik güçleri, saldırığı terör örgütü YPG/PKK'nın düzenlediğı ihtimali üzerinde durmaktadır.¹²

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

ABD Hazine Bakanlığı, 13 Ocak 2021 Çarşamba günü Ebu Fedek adıyla bilinen Haşdi Şaabi Başkan Yardımcısı Abdülaziz Molla Muciriş el-Muhammedavi'yi "Özel Küresel Terörist Listesine" eklediğini duyurdu.¹³ Bakanlıktan yapılan açıklamada Ebu Fedek'in özellikle 2020'de İran yanlısı milisler tarafından düzenlenen ve Irak'taki ABD güçlerini hedef alan roket saldırılarında rolü olduğu kaydedildi. Konuya ilişkin paylaşılan ABD Dı-

¹⁰ <https://www.syriahr.com/en/200728/>

¹¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/esed-rejimi-gucleri-ve-rusya-idlibdeki-sizma-girisimlerini-artirdi/2111219>

¹² <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriyenin-kuzeyindeki-azez-ilcesinde-bombali-teror-saldirisi-1-olu-6-yarali/2112893>

¹³ <https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/recent-actions/20210113>

şişleri Bakanlığı basın bildirisine göre Ebu Fedek'in ABD'deki mal varlığına el konulacağı ve ABD vatandaşlarıyla ticari ilişkilere girmesi yasaklanacağı belirtildi.¹⁴ Açıklamada yaptırımların amacının Ebu Fedek'in gelecekte ABD askerleri ve vatandaşlarına yönelik terör saldırıları düzenlemesinin önüne geçmek olduğu vurgulandı. Ebu Fedek'e yönelik yaptırımların ABD Hazine Bakanlığının 8 Ocak 2021 Cuma günü Haşdi Şaabi Heyet Başkanı Falih Feyyad'ı hedef alan yaptırımlarından sonra gelmesi önem teşkil etmektedir. Ebu Fedek'ten farklı olarak Falih Feyyad'ı hedef alan yaptırımlar Magnitsky Yasası'na dayandırılmaktadır. Magnitsky Yasası gereğince ABD toprakları dışında ciddi insan hakları ihlallerinde bulunan kimselerin ABD'deki mal varlıkları dondurulmakta ve ABD vatandaşları ve firmalarıyla iş yapması engellenmektedir. ABD Hazine Bakanlığının konuyla ilgili basın açıklamasına göre Feyyad, Ekim 2019 protestolarını bastırmak amacıyla Haşdi Şaabi'nin kurduğu özel bir timin parçası olarak o dönemde yaşanan şiddet olaylarında önemli bir rol oynamıştır.¹⁵ Trump yönetiminin son günlerinde birbirini takip eden yaptırım kararları, 20 Ocak 2021'de görev alacak Biden yönetiminin Irak politikasını şekillendirme girişimi olarak yorumlanabilir.

Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu (IBYSK), 2021 Haziran ayında gerçekleşmesi planlanan parlamento seçimlerini yürütmeye hazır olmadığını açıkladı.¹⁶ IBYSK seçimlerin ancak 2021 Eylül ayından sonra organize edilebileceğini bildirirken Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi seçimlerin açıklanan 6 Haziran 2021 tarihinde yapılması gerektiğinin altını çizdi. Aksi takdirde başbakanlık pozisyonundan istifa edeceğini belirten Kazimi seçim sürecini iyi yönetebilmek için uluslararası desteğe açık olduklarını söyledi. Öte yandan Irak Parlamentosu Üyesi Yusuf Muhammed ise erken seçimin gerçekleşmesi için parlamentoda konunun oylanması gerektiğini belirtti.¹⁷ Milletvekili Muhammed erken seçime gidilmeden önce var olan hükûmeti dağıtmak için parlamento çoğunluğunun bu yönde oy kullanması gerektiğini hatırlattı.

Irak'ta Ekim 2019'da başlayan protesto hareketlerine katılan birçok grubun bir araya gelerek haziran ayında yapılması planlanan erken genel seçimlere katılma niyeti olduğu öğrenilirken Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres'in BM Irak'a Yardım Misyonu (UNAMI) Direktör Yardımcılığına Ingeborg Solrun Gisladdottir'i atadığı kaydedildi.¹⁸ Gisladdottir'in aynı zamanda Irak'taki siyasi işler ve seçimler için özel temsilci görevini de üstleneceğinin altı çizildi.

14 <https://www.state.gov/terrorist-designation-of-abd-al-aziz-malluh-mirjirash-al-muhammadawi/>

15 <https://home.treasury.gov/news/press-releases/sm1231>

16 <https://www.basnews.com/en/babat/662313>

17 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/51350/Council-of-Representatives-Should-Vote-on-Early-Election-Date-MP>

18 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2746976/irak'ta-halk-hareketleri-seçimlere-katılma-hazırlıklarını-hızlandırdı>

İran Dinî Lideri Ayetullah Ali Hamaney'in Askerî İşler Başdanışmanı Tümgeneral Yahya Rahim Safavi, 12 Ocak 2021'de yaptığı açıklamada Kasım Süleymani'nin Suriye ve Irak'ta 82 adet tugay oluşturduğunu belirtti.¹⁹ Baş danışman, tugayların Suriye, Irak, Afganistan ve Pakistan gibi farklı milliyetlere mensup savaşçılardan oluştuğunu söyleyerek 60 tanesi Suriye'de konuşlanan tugaylarda toplam 70.000 kadar savaşçı bulunduğunu kaydetti. Safavi ayrıca İran'ın bölgedeki ABD varlığına karşı operasyonlarını da kararlılıkla sürdürüleceğini açıkladı.

13 Ocak 2021 Çarşamba günü, Irak'taki Sadr Hareketi Lideri Mukteda el-Sadr Başbakan Mustafa el-Kazımî'nin yolsuzlukla mücadele girişimlerini destekleyen açıklamalarda bulundu.²⁰ Siyasi aidiyetlerden bağımsız olarak yolsuzlukla mücadelenin devam etmesini temenni eden Sadr, bu süreçte Başbakan Kazımî'ye destek verilmesi gerektiğini belirtti.

• Güvenlik

Geçtiğimiz hafta Nasiriye vilayetinde yoğunlaşan hükûmet karşıtı protestolar 11 Ocak 2021 Pazartesi gününden itibaren yavaşladı.²¹ Nasiriye'de protestocularla yapılan röportajlarda göstericilere yönelik keyfi tutuklamaların son bulması ve protestocuların ölümlerinden sorumlu güvenlik mensuplarının cezalandırılması durumunda protestocuların tekrar sokağa dönmeyeceği kaydedildi. 2019 Ekim ayından beri belirli aralıklarla yoğunlaşan hükûmet karşıtı protestolar geçtiğimiz hafta önde gelen hükûmet karşıtı protestocuların tutuklanmaları sebebiyle Nasiriye'de tekrar canlanmıştı. 10 Ocak 2021 Pazar günü protestocular ve güvenlik güçleri arasındaki gerilim artmış ve milislere bağlı güçler zaman zaman protestoculara ateş açmaya başlamıştı.²² Pazar günü ise tutuklu bulunan 33 protestocunun serbest bırakılmasıyla gerilim azaldı ve protestocular sokakları terk etmeye başladılar. Irak İnsan Hakları Yüksek Komisyonunun bildirdiği rakamlara göre pazar günü itibarıyla iki protestocu hayatını kaybetti ve 111 protestocu ve güvenlik görevlisi yaralandı.²³

ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon) tarafından ABD'nin Irak ve Afganistan'daki asker sayısını 2 bin 500'e indirdiği açıklandı. Konu ile ilgili açıklama yapan ABD Savunma Bakan Vekili Christopher Miller, Irak'ın terör örgütü IŞİD ile mücadele kabiliyeti geliştik-

19 <https://english.aawsat.com/home/article/2736631/khamenei-senior-advisor-soleimani-established-82-brigades-syria-iraq>

20 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Sadr-supports-Al-Kadhimi-s-campaign-and-warns-of-postponing-the-elections>

21 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/11012021>

22 <https://apnews.com/article/police-middle-east-coronavirus-pandemic-baghdad-iraq-d494253a3ef52b0cdc7b25b3d16f381e>

23 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/11012021>

çe ABD'nin Irak'taki askerler sayısını azaltacağı uzun zamandır vurguladıklarını dile getirirken bu çekilmenin Irak güvenlik güçlerinin artan kabiliyetinin bir göstergesi olduğu belirtti. Ayrıca Miller, Irak'ta terörle mücadele için gerekli platformları buldurmaya devam edeceklerinin de altını çizdi.²⁴

Bağdat'ta 11 Ocak 2021 Pazartesi'den beri dört adet içki dükkânı saldırıya uğradı. Pazartesi akşamı Bağdat'ın merkezî bir ilçesinde bir içki dükkanına ise bombalı bir saldırı gerçekleşti ve bir kişi yaralandı. Salı günü yine dükkanları hedef alan iki ayrı saldırıda bir kişi hayatını kaybetti ve bir kişi yaralandı. Saldırlardan birinin ses bombasıyla gerçekleştirildiği kaydedildi.²⁵ Son olarak perşembe günü Bağdat'ın Karada semtinde bir dükkana el bombalı saldırı gerçekleşti.²⁶ Saldırıları herhangi bir grup üstlenmedi.

• Ekonomi

İran Enerji Bakanı Rıza Erdekaniyan, İran ve Irak'ın iki ülke arasındaki ekonomik girişimleri finanse edebilmek için ortak bir fon açılması yönünde anlaşmaya vardığını duyurdu. 13 Ocak 2021 Çarşamba günü gerçekleşen İran-İrak Ekonomi Konferansı'nın kapanış töreninde konuşan Bakan Erdekaniyan varılan anlaşmanın iki ülkenin özel sektörünün gelişmesi açısından önemine vurgu yaptı.²⁷ Erdekaniyan'ın açıklamasına göre ortak fon, iki ülke arasındaki yıllık ticari hacminin hedeflenen 20 milyar dolara ulaşması için özel sektörü destekleyecek.²⁸

Türkiye'nin yeniden imarını talep ettiği Musul Uluslararası Havalimanı'nın yenilenme projesini, Fransız firması Aeroports de Paris Ingenierie'in (ADPI) aldığı ve Irak hükûmetinin Sivil Havacılık Otoritesi'ne söz konusu firma ile havalimanının yenilenmesi için bir anlaşma imzalama yetkisi verdiği belirtildi.²⁹ Diğer taraftan Fransızların firmanın projeyi almasında ADPI'nin dört yıldır projeye ilgi duyması ve hükûmet üzerinde etkili olabilecek yerel ortaklar bulmasının etkili olduğu belirtilirken Fransız firmasının ayrıca projenin sadece inşaat kısmıyla ilgilenmesinin de önemli bir unsuru teşkil ettiği ifade edildi.

İrak Petrol Bakanı İhsan Abdulcabbar yaptığı açıklamada, 2021'in ikinci çeyreğinde petrolün varil fiyatının 60 dolara ulaşmasının muhtemel olduğunu söyledi. Abdulcabbar, şu anda petrolün varil başına ortalama fiyatının 53 doları aştığını ve 2021 yılında yüzde üç oranında artış göstereceğinin tahmin edildiğini belirtti.³⁰

24 <https://www.aa.com.tr/en/americas/us-lowers-troops-in-iraq-and-afghanistan-to-2-500/211147>

25 <https://www.basnews.com/en/babat/661785>

26 <https://www.basnews.com/en/babat/662279>

27 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/01/14/iraq-iran-to-launch-joint-investment-fund/>

28 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/01/13/iran-targets-20bn-trade-with-iraq/>

29 <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2021/01/turkey-iraq-france-ankara-lost-construction-project-in-mosul.html>

30 <https://www.basnews.com/en/babat/662671>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Sağlık Bakanlığı'nın 11 Ocak 2021 Pazartesi günü yaptığı açıklamaya göre yeni tip koronavirüs (Covid-19) aşısı Irak'a şubat ayının başında ulaşacağı öğrenildi. Irak Sağlık Bakanlığı Sözcüsü Riyaz Abdulemir, Irak Sağlık Bakanlığının koronavirüs aşısı için Pfizer/BioNTech ile anlaşmaya vardığını ve iki hafta içinde Irak hükûmetinin söz konusu şirketle koronavirüs aşısını satın alma anlaşmasını imzalayacağını açıkladı.³¹ Pfizer/BioNTech şirketleriyle imzalanacak anlaşmaya göre Irak'ın sekiz milyon doz aşı alacağı öne sürülmektedir.

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımi başkanlığında toplanan Koronavirüs Kriz Ağı, mutasyona uğrayan virüsün görüldüğü İngiltere, Avusturya, Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Gürcistan, Almanya, Yunanistan, İrlanda, Lüksemburg, Slovakya, İspanya, Brezilya, Amerika, Hindistan, Avustralya, Japonya, Güney Afrika ve Zambiya'ya seyahatlerin yasaklanmasına karar verildiği açıkladı.³² Irak, mutasyona uğrayan virüsün yayılmasını önlemek amacıyla geçen ay sekiz ülkeye uçuşları yasaklamıştı.

Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih 13 Ocak 2021 Çarşamba günü Paris İklim Anlaşması'nı onaylayarak ülkesinin küresel iklim rejimine katılımını sağladı.³³ Salih, anlaşmayı onaylarken iklim değişikliğinin yarattığı tehditlerin altını çizdi ve anlaşmanın küresel boyutta karbon ve sera gazları salınımını azaltmak için önemli bir adım olduğunu söyledi.

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Kerkük Vali Vekili Rakan Said Cuburi, Peşmerge'nin Kerkük'ü kontrol ettiği 2017 öncesi dönemde kentte toplam 138 köyün ciddi boyutlarda yıkımına neden olduklarını, bu köylerin yeniden imarının Irak'ın 2021 yılının bütçesine eklenmesini istedi. Cuburi ayrıca, Peşmerge'nin yıkımına neden olduğu 138 köyden göç eden 70 bin ailenin hâlen köylerine geri dönemediklerini dile getirdi.³⁴

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı ve Kerkük Milletvekili Erşat Salih, Türkmen Şehitler Günü dolayısıyla Türkmeneli TV ve Irak Türkmenleri Şehit ve Siyasi Tutuklular Derneği'nin ortaklaşa düzenlediği törene katıldı. Törene ayrıca ITC kadrolarının büyük

31 <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2021/01/iraq-baghdad-coronavirus-vaccine-covax.html>

32 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/130120213>

33 <https://shafaq.com/ar/Iraq-News/Iraq-accedes-to-Paris-convention-on-Climate-change>

34 <http://iraqtoday.com/news/48042/البيشمركة-هدمتها-قريه-138-تتعلق-دعوة-للبرلمان-تتعلق-138-قريه-هدمتها-البيشمركة>

çoğunluğu katılım gösterirken, Haşdi Şaabi Kuzey Bölgesi Sorumlusu Yılmaz Neccar ile Kerkük İlçe Kaymakamı Felah Yayçılı da katılım gösterdi. Anma etkinliğinde konuşan Erşat Salihi, Irak Türkmenlerinin Osmanlı döneminde dahi millî projelerinin mevcut olduğunu, Osmanlı Irak'tan çekildiğinde de Türkmenlerin millî projelerini muhafaza ederek geri adım atmadıklarını dile getirdi. Bu nedenle tarih boyunca Türkmenlerin katliamlar ile karşı karşıya kaldıklarını, bu katliamlarda Türkmenlerin mezhep farkı bilmeden kanlarının birbirine karıştığını vurguladı.³⁵

Öte yandan Irak Parlamentosu Başkanı Muhammed Halbusi de Türkmen Şehitler Günü dolayısıyla ITC'ye gönderdiği mektupta Türkmen halkına başsağlığı diledi. Halbusi'nin ITC'ye gönderdiği mektupta, Türkmen şehitlerinin üstün ulusal ve millî prensipler uğruna mücadele verdiği vurgulandı.³⁶

Türkmen Reform Partisi Başkan Yardımcısı ve IKBY Parlamentosu Sekreteri Muna Kahveci; IKBY Etnik ve Dinî Unsurlardan Sorumlu Bakan Aydın Maruf, ITC Erbil Milletvekili İmdat Bilal, Erbil İl Meclisi Üyeleri İmad Rifat ve Necip Muhsin, Türkmen Grubu Müsteşarı Mahmut Neşet, Türkmen Eğitimi Genel Müdürü Fahrettin Dağıstanlı ve Türkmen Kültürü Genel Müdürü Geylan Altıparmak ile ortak bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmede, Türkmenlerin bölgedeki mevcut durumu ele alınırken yine Türkmenlere dair hangi faaliyetlerin hayata geçirileceği üzerine değerlendirmelerde bulunulduğu aktarıldı. Görüşmede alınan kararlar kamuoyuna şu şekilde paylaşıldı:³⁷

1. Türkmenlerin millî, idari ve siyasi haklarının kazanımlarını arttırmak için Türkmenler arasında birlik ve beraberlik oluşturulması.
2. Aylık ve periyodik toplantılar düzenlenmesi.
3. 25 Şubat Türkmen Basın Günü etkinliklerinin düzenlenmesi için 15 Şubat tarihinde Aydın Maruf'ın bakanlık ofisinde bir araya gelinmesi.
4. 'Türkmen Akademisyen Heyeti' oluşturmak ve Türkmen akademisine dair projeler geliştirmek.
5. Türkmen eğitimini ve kültürünü geliştirmek üzere tüm eğitim ve kültür faaliyetleri ile beraber aktivistleri desteklemek. Ayrıca yeni yasama dönemi için projeler hazırlamak.

35 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/posts/3998155103551460>

36 <https://www.facebook.com/arshedalsalihi/posts/3998850206815283>

37 <https://www.facebook.com/ImdatSBilal/posts/918461115574245>

Kerkük'ü ziyaret eden Türkiye Irak Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TİSİAD) Başkanı Nevaf Kılıç ve beraberindeki heyet Kerkük Valisi Rakan Said Cuburi ile bir görüşme gerçekleştirdi. Kerkük'teki yeniden imar süreci ve Türk yatırımlarının ele alındığı görüşmenin ardından yapılan açıklamada Cuburi, kentin imarı ve kalkınmasına Türk yatırımcı, iş adamı ve şirketlerin katkı sağlamasını istediklerini belirtti. TİSİAD Başkanı Nevaf Kılıç da Kerkük'ün kalkınması için üzerlerine düşen ne varsa yapmaya hazır olduklarını aktardı. Kılıç, Kerkük'ün imarına katkı sağlamak için Türkiye'den önemli yatırımcı, iş adamı ve ticari heyetleri teşvik edeceklerini vurgulayarak, bu ziyaretin başlangıç olduğunu, devamının geleceğini ve yatırımları hayata geçireceklerini belirtti.³⁸

Irak Devlet Bakanı Hiyam Köprülü, Cumhurbaşkanlığı Divanı Başkanı Mühenned Hüsamettini ziyaret etti. ITC Kerkük Türkmen milletvekilleri Ahmet Haydar ve Hatice Ali'nin de bulunduğu ziyarette Irak siyasetine dair meselelerin yanı sıra özellikle gelecek seçimlerin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi için atılması gereken adımların ele alındığı belirtildi. Irak'ın yeni bir aşamaya girmek üzere olduğunu belirten Cumhurbaşkanlığı Divanı Başkanı Mühenned Hüsamettin ise etnik çeşitliliğin Irak için bir güç faktörü olduğunun altını çizdi.³⁹

• Güvenlik

Terör örgütü IŞİD militanlarının, Diyala'nın Hanekin ilçesine bağlı Celevle bölgesinde konuşlu Irak Ordusu ve federal polis güçlerine yönelik eş zamanlı saldırı düzenlediği belirtildi. Saldırı sonucunda Irak ordusundan 1 asker hayatını kaybederken 3 güvenlik gücünün ise yaralandığı bildirildi. Ayrıca IŞİD militanlarının saldırıyı ani baskınlar şeklinde gerçekleştirdiği ve saldırının gerçekleştiği noktanın Helvan Köprüsü olduğu vurgulandı.⁴⁰

Öte yandan Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanı Saad Harbiye, yaptığı açıklamada, Resad nahiyesi kırsalındaki Kazan Vadisi yakınlarında IŞİD'e yönelik operasyon başlatıldığını ifade etti. Operasyon kapsamında örgüte ait üç sığınağın tahrip edildiğini belirten Harbiye, bölgede çok sayıda silah, mühimmat ve yaşam malzemesi ele geçirildiğini söyledi.⁴¹

38 <https://www.sondakika.com/haber/haber-son-dakika-haber-kerkuk-valisi-said-kerkuk-te-turk-yatirimcileri-ve-13862791/>

39 <http://www.turkmenelihatir.net/turkmeneli/item/21048-turkmen-yetkililer-cumhurbaskanligi-divani-baskani-muhenned-husamettin-i-ziyaret-etti.html>

40 https://www.kurdistan24.net/ar/story/21515-داعش-يخلف-ليلة-دامية-بهجوم-مزدوج-في-منطقة-متنازع-عليها-?fbclid=IwAR10V2hW5IZfkK6ysHXKu4C5Ea29vESPffXYaRg_neNTYgpfvkWci7c-Pw

41 <http://www.turkmenelihatir.net/turkmeneli/item/21083-kerkuk-te-teror-orgutu-deas-a-ait-3-siginak-imha-edildi.html>

• Sağlık & Sosyal Hayat

Kerkük Eğitim Müdürlüğü bünyesindeki Türkmençe Eğitim Müdürü Kemal Beyatlı, Türkmençe eğitim veren okulların başlıca sıkıntılarına değinerek, öğrenci sayısının arttığını ancak kadronun bu artış karşısında yetersiz kaldığını belirtti. Türkmen eğitimindeki en büyük sorunun atama olduğunu belirten Beyatlı, “2003 yılında okullarımız açıldı. Her geçen gün okul ve öğrenci sayımız artıyor, buna karşılık bu okullara atama yapılmıyor.” dedi. Beyatlı ayrıca, sözleşmeli öğretmenlerin atamasının yapılmadığını ve maaşlarının Türkmeneli İşbirliği ve Kültür Vakfı tarafından ödendiğini kaydetti. Hâlihazırda vakfın 350 sözleşmeli öğretmene maaş ödediğini bildiren Beyatlı, bu öğretmenlerin arasında yüksek lisans diplomasına sahip olan öğretmenlerin dahi olduğunu ancak hâlâ sözleşmeli olarak çalışarak atamalarının yapılmadığını aktardı.⁴²

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

9 Ocak 2021 tarihinde Irak'ta erken seçim için parti ve koalisyonların resmen kaydedilmesine yönelik sürenin Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliği tarafından başlatılmasının ardından IKBY'deki siyasi partiler kendi aralarında müzakere sürecine başlamıştır.⁴³ Bu doğrultuda 10 Ocak'ta KYB Eş Başkanları Lahur Cengi ve Bafel Talabani, Goran Hareketi Lideri Ömer Said Ali ile bir araya geldi. Kameralara kapalı gerçekleştirilen temaslarda KYB ile Goran Hareketi'nin Irak erken seçimlerinde ittifak olasılığının masaya yatırıldığı öne sürüldü. Öte yandan, siyasi kulislere Goran Hareketi milletvekilleri arasında KDP ile ittifak isteyenler ve KYB ile ittifak isteyenler olarak görüş ayrılıklarının bulunduğu iddia edildi. Öte yandan iktidarın büyük ortağı olan KDP de ise seçim hazırlıkları kapsamında parti Merkez Karar ve Yönetim Kuruluna (MKYK) mensup isimlerden oluşan bir heyetin 12 ve 14 Ocak'ta KYB, Goran Hareketi, Yekgirtu ve Kürdistan Komünist Partisi'ne resmî ziyaretlerde bulunduğu belirtildi. KYB MKYK Üyesi Hacı Mesifi, KDP ile KYB heyetlerinin görüşmesinde Irak erken seçimi ve Süleymaniye vilayet meclisindeki öz yönetim tartışmasının masaya yatırıldığını açıkladı. KYB MKYK üyesi Miran Muhammed ise partisinin yeni seçimlerde KDP ile ittifak yapması için Süleymaniye konusunda KDP'nin adım atması gerektiğini, KDP'nin Süleymaniye'nin statüsü konusunda icraatta bulunmaması takdirinde KYB'nin KDP ile ittifak konusunda tutumunun sertleşeceğini söyledi.⁴⁴

42 <https://www.tbajansi.com/turkmen-egitiminde-bitmek-bilmeyen-sorunlara-karsi-hukümet-sessizligini-koruyor/>

43 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=7597

44 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=184278>

KDP Politbüro Üyeleri Hoşyar Zebari, Cafer Eminki ve Roj Nuri Şaves erken seçimlerde Iraklı partiler ile KDP arasındaki ittifak olanaklarını değerlendirmek üzere Bağdat'a resmî bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.⁴⁵ Ziyaretin önemine vurgu yapan Cafer Eminki, KDP heyetinin Bağdat temaslarında çeşitli siyasi partiler ve yetkililerle görüşüğünü ve taraflar arasında erken seçime kadar iş birliği olanaklarının değerlendirileceğini kaydetti.⁴⁶

KYB Eş Başkanı Lahur Cengi 14 Ocak'ta Bağdat'ı ziyaret ederek Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih ile bir araya geldi. Cengi ile Salih'in görüşmede 2021 merkezî bütçesinde IKBY'nin payını değerlendirdiği ve ikilinin bütçedeki IKBY payının adil bir şekilde hesaplanması gerektiği noktasında hemfikir olduğu vurgulandı.⁴⁷

• Ekonomi

Irak Parlamentosu Milletvekili Bahtiyar Şaves, Maliye Komisyonu tarafından Irak 2021 bütçesinde IKBY'nin payı hakkında iki öneri sunulduğunu açıkladı. Bu kapsamda birinci öneriye göre Erbil'in günlük 250 bin varil petrol ile iç gelirin %50'sini Bağdat'a teslim etmesi gerektiği, ikinci öneriye göre ise IKBY'nin bütün iç ve petrol satış gelirlerini Bağdat'a göndermesi talep edildiği öğrenildi. Şaves'in açıklaması doğrultusunda Irak Parlamentosunda ikinci önerinin önce oylanacağı ve parlamentodaki Şii ve Sünni milletvekillerinin büyük bir kısmının ikinci öneriye oy vermeye sıcak baktığı kaydedildi. Buna karşılık ikinci önerinin parlamentodan geçmesi durumunda Şaves, IKBY'nin merkezî bütçedeki payının %12,67'den %13,09'a arttırılacağını aktardı.⁴⁸

IKBY Bakanlar Kurulu bölge genelinde vergileri arttırma kararı aldı. Başbakan Mesrur Barzani'nin imzası ile 10 Ocak'ta alınan karara göre bölgedeki telekomünikasyon şirketlerinin satışından %20 vergi alınacağı bildirildi. Ayrıca yeni karara göre özel sektörde çalışanlardan doğrudan emeklilik vergisi alınacağı ve yüksek model arabaların vergilerinin artacağı kaydedildi. IKBY Hükûmet Sözcüsü Cotyar Adil, vergi oranının arttırılması kararının hükûmetin reform projesi kapsamında alındığını belirtti.⁴⁹

45 <https://esta.krd/31908/>

46 <https://nasnews.com/kurd/view.php?cat=22216>

47 https://www.milletpress.com/Detail.aspx?Jiamre=130170&__cf_chl_jschl_tk__=ced37b52bf09c500d9742dee6c65ef18bdc695d0-1611497951-0-AZpwn90kz_QUEEahFgs72b6hx43XUCRAMGIrakc4Jqrr_smRT5xcM2eeYtNriGY-AQHB0lcTVO_j_HqM1jjzDB_aTsoP7WCjEi3mDIXKDNc8nXYgMe2p0_FU2FZw-nxktJvUVcm7ZXuSuleb0e0nEsNWmg7cuRinNTtRfOWVidlwMKe5WGsmVY14TRkxvWYzqPC8RRt0YTogQVtY_5K7962dnz7ikvNagxXdFd5CPGuYBySszruAZuTEDpW1nkMl7vV7vwr903Y0wSw1Yg11F4M0Ehr5A0T7mXkLwplaK3Dy_bAMBqzwzlySYZn4ch-JQaulMdGh8__OUQ-Qc9lokk8

48 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=184200>

49 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/11012021>

• Güvenlik

Süleymaniye'deki Pencven Adliyesi, Goran Hareketi Milletvekilleri Ali Hama Salih ve Daban Muhammed'in dokunulmazlıklarının kaldırılması talebinde bulundu. Goran Hareketi'ne mensup iki milletvekili geçtiğimiz günlerde İran ve IKBY arasındaki Başmak Sınır Kapısı'nda yolsuzluk yapıldığına yönelik açıklamalarda bulunmuş, bunun üzerine Başmak Sınır Kapısı Müdürlüğü her iki milletvekilinden şikayetçi olmuştu.⁵⁰ Dokunulmazlıklarının kaldırılması talebine yönelik iki isim "bir an önce dokunulmazlıklarının kaldırılmasını, böylelikle adliyeye gidip sadece Başmak Sınır Kapısı'nda değil IKBY'ye bağlı diğer sınır kapılarında ne kadar kaçakçılık ve hırsızlık yapıldığını ispat edeceklerini" ifade ettiler.⁵¹

IKBY Peşmerge Bakanı Şoreş İsmail ile IKBY İçişleri Bakanı Reber Ahmed'in 11 Ocak'ta bir araya gelerek sınır kapılarındaki kaçakçılığın önlenmesi için ortak bir güvenlik gücü oluşturulması konusunu görüştükleri açıklandı.⁵² IKBY Mali İşlerden Sorumlu Başbakan Yardımcısı Rebaz Hemlan, Amerika'nın Sesi Radyosu'na yaptığı açıklamada, "sınır kapılarının güvenliğini sağlayacak İçişleri Bakanlığı ve Peşmerge Bakanlığı tarafından oluşturulacak ortak bir gücün sınırdaki kaçakçılık ve yolsuzluğu önleyeceğini" söyleyerek kaçakçılık yapanların sırtlarını büyük oranda "nüfuz sahibi kişilere dayandırdıklarını" belirtti.⁵³

• Sosyal Hayat ve Sağlık:

IKBY'de koronavirüs vaka sayısı ve can kayıplarında düşüş devam ederken Sağlık Bakanı Saman Berzenci, mutasyon geçirmiş yeni koronavirüs türünün Duhok'ta bir kişide tespit edildiğini açıkladı.⁵⁴ IKBY'de tespit edilen toplam yeni tip koronavirüs (Covid-19) vaka sayısı 104.964'e ulaşırken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 3.436'ya yükseldi. Öte yandan koronavirüs ile Mücadele Konseyi tarafından lise son sınıf öğrencilerinin 16 Ocak'ta, uzaktan eğitim gören diğer sınıflarda okuyan öğrencilerin ise 1 Mart'ta yüz yüze öğretime geri döneceği açıklandı.⁵⁵ Ayrıca IKBY Başbakan Yardımcısı Kubad Talabani, sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşımında koronavirüse yakalandığını açıkladı.⁵⁶

50 <https://esta.krd/30857/>

51 <https://nasnews.com/kurd/view.php?cat=22035>

52 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/1101202112>

53 <https://www.basnews.com/tr/babat/661447>

54 <https://esta.krd/31532/>

55 <https://esta.krd/32171/>

56 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/110120211>

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan:

Suudi Arabistan Dışişleri Bakanlığı salı günü yaptığı açıklamada İsrail'in Batı Şeria'da 800 yeni yerleşim yeri inşa etme kararının bölgedeki barışa bir tehdit olduğunu ve iki devlet çözümüne yönelik çabaların altını oyduğunu vurgulayarak bu kararı sert bir şekilde kınadı.⁵⁷

Suudi Arabistan'ın 500 milyar dolarlık fütüristik Neom kenti için ilk büyük inşaat projesi olan 'The Line' karbonsuz şehir projesi Velihaht Prens Muhammed bin Selman tarafından tanıtıldı. Şehir "sıfır araba, sıfır cadde ve sıfır karbon emisyonu" mottosu uyarınca inşa edilecek. Projenin inşaatının 2021 yılında başlaması planlanıyor ve şehrin ülke ekonomisine 48 milyar dolar katkıda bulunarak 380.000 yeni iş yaratması bekleniyor.⁵⁸

Dışişleri Bakanı Faysal bin Ferhan'ın yaptığı açıklamaya göre Suudi Arabistan'ın önümüzdeki günlerde Katar'ın başkenti Doha'daki büyükelçiliğini yeniden açması beklenmektedir.⁵⁹

Suudi Arabistan Sağlık Bakanlığının pazar günü açıkladığı verilere göre yaklaşık 300.000 kişiye koronavirüs aşısı yapıldı.⁶⁰

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE):

BAE ve Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti (GKRY) çarşamba günü karşılıklı askerî iş birliğini güçlendirmek için bir mutabakat zaptı imzaladı. GKRY Savunma Bakanı Charalambos Petrides bu mutabakatı Kıbrıs ile BAE arasında uzun vadeli, sürdürülebilir ve sağlam bir savunma ortaklığı geliştirmeye yönelik bir adım olarak gördüklerini açıkladı.⁶¹

BAE'nin Dışişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Enver Gargaş, BAE'nin Türkiye ile karşılıklı egemenliğe saygı çerçevesinde ilişkileri normalleştirmek istediğini ancak Türkiye'nin Müslüman Kardeşler ile ilişkilerini bitirmesi gerektiğini açıkladı.⁶²

Cumartesi günü Beyaz Saray'dan yapılan açıklamaya göre BAE ve Bahreyn ABD'nin 'büyük güvenlik ortakları' (major security partners) olarak ilan edildi. Bu tanımlamanın tam olarak ne anlama geldiği belirsiz olmakla birlikte yapılan açıklama metninde iki ülkenin İsrail ile normalleşme sürecine vurgu yapılmıştır.⁶³

57 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/saudi-arabia-slams-israel-over-illegal-housing-construction/2107949>

58 <https://www.middleeasteye.net/news/saudi-arabia-the-line-neom-megacity>

59 <https://www.aljazeera.com/news/2021/1/16/saudi-arabia-to-reopen-qatar-embassy-in-coming-days-minister>

60 <https://www.arabnews.com/node/1794306/saudi-arabia>

61 <https://www.middleeastmonitor.com/20210113-uae-cyprus-sign-military-cooperation-deal/>

62 <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/uae-wants-to-normalize-ties-with-turkey-fm-says>

63 <https://www.aljazeera.com/news/2021/1/16/major-security-partners-us-hails-bahrain-uae-after-israel-deal>

• **Katar:**

Katar Dışişleri Bakanı Terörle Mücadele ve Anlaşmazlıkların Çözümünde Arabuluculuk Özel Elçisi Mutlak el-Kahtani yaptığı açıklamada Katar'ın Suudi Arabistan ve Türkiye arasında arabuluculuk yapmaya hazır olduğunu ifade etti.⁶⁴

Güney Kore, İran tarafından 4 Ocak tarihinde rehin alınan bir gemisi ve içerisindeki mürettebatının serbest bırakılması için Katar'dan yardım talep etti. Bu kapsamda Güney Kore Dışişleri Bakan Yardımcısı Choi Jong-kun Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdurrahman ile çarşamba günü görüşerek sorunun çözülmesi için Katar'dan maksimum destek vermesini istedi.⁶⁵

• **Yemen:**

ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo yazılı bir açıklama yaparak İran destekli Husileri "yabancı terör örgütü" olarak ilan edilmesi için Kongre'ye bilgi verdiğini duyurdu. Bunun yanı sıra Husilerin bazı yöneticilerinin de "özel olarak belirlenmiş küresel terörist varlık" listesine alınacağı da belirtildi.⁶⁶ Konuyla ilgili taraflardan çeşitli tepkiler geldi. Yemen hükûmeti ABD'nin bu kararından memnuniyet duyarken İran ve Husiler kararı kınayan açıklamalarda bulundu.⁶⁷ Diğer taraftan ABD'nin bu hamlesinin hâlihazırda büyük bir insani kriz yaşanan Yemen'de insani yardım faaliyetlerini sekteye uğratacağı ve ülkedeki krizi derinleştireceği endişesi çeşitli uluslararası yardım kuruluşları tarafından dillendirildi.⁶⁸

Diğer taraftan Cumhurbaşkanı Mansur Hadi yayımladığı kararname ile iki önemli atama gerçekleştirdi. Bu kararlar yeni Şura Konseyi Başkanı ile Başsavcı atandı. BAE destekli Güney Geçiş Konseyi (GGK) Cumhurbaşkanı Hadi'nin bu kararını reddettiğini ifade eden bir açıklamada bulundu ve bu kararın Riyad Anlaşması'na aykırı olduğunu belirtti.⁶⁹

• **Kuveyt:**

Kuveyt hükûmetinin bakanları, Kuveyt Başbakanı Şeyh Sabah Halid el-Hamad el-Sabah'a istifalarını sundu. Hükûmet ve parlamento arasında yaşanan son gelişmelerin ışığında bu kararın alındığı belirtildi.⁷⁰ Kuveyt Başbakanı Şeyh Sabah ise Kuveyt Emiri Şeyh

64 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-ready-to-mediate-between-turkey-saudi-arabia/2106626>

65 <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/south-korea-asks-qatar-to-help-get-back-ship-from-iran/2109568>

66 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-yemendeki-iran-destekli-husileri-teror-orgutu-ilan-edecek/2106011>

67 <https://www.aljazeera.com/news/2021/1/11/us-designating-yemens-houthis-a-terrorist-group>

68 <https://www.middleeastmonitor.com/20210112-norway-aid-group-criticises-us-plan-to-designate-yemen-houthis-as-terrorists/>

69 <https://www.aa.com.tr/ar/الدول-العربية/مكونان-يرفضان-تعيينات-رسمية-أصدرها-الرئيس-اليمني/2112682>

70 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2952263&Language=en>

Nevaf'a hükûmetinin istifasını sundu.⁷¹ İstifa kararının birkaç milletvekilinin 5 Ocak'ta başbakanı parlamento ile iş birliği yapmaması sebebiyle sorgulama talebinde bulunmasının ardından geldiği belirtildi.⁷²

• **Umman:**

Sultan Heysem bin Tarık, yeni anayasa ile ilgili bir kraliyet kararnamesi yayınladı. Veraset sistemiyle alakalı, özellikle veliaht prensin belirlenmesi ve görevleri hakkında önemli kararların da olduğu belirtildi.⁷³ Sultan'ın en büyük oğlunun veliaht olarak Sultan tarafından atanacağı açıklandı. Velihtın vefat etmesi durumunda ise gücün veliaht prensin en büyük oğluna geçeceği belirtildi. Sultan olacak kişi 21 yaşın altındaysa Kraliyet Aile Konseyi tarafından bir danışman konseyi (bir kardeş ve iki amca/dayı) oluşturulacak ve ülke konsey tarafından bu süre zarfında yönetilecektir.⁷⁴

Sultan Heysem'in en büyük oğlu Theyazin ise veliaht prens olarak ilan edildi. 31 yaşında olan Theyazin, Ağustos 2020'den beri Kültür, Spor ve Gençlik Bakanı olarak görevini yürütmekteydi.⁷⁵

• **Bahreyn:**

Bahreyn Dışişleri Bakanlığı Katar Dışişleri Bakanlığına bir mektup göndererek Al-Ula Anlaşması'nın uygulanmasına dair detaylı görüşmek adına bir heyetin Bahreyn'e gönderilmesini istedi.⁷⁶ Ek olarak 3,5 yıllık ambargonun sona ermesi üzerine Bahreyn hava sahasını Katar'a açtığını duyurdu.⁷⁷

İçişleri Bakanlığından yapılan bir açıklamaya göre ise daha önce Katar güvenlik güçleri tarafından göz altına alınan Bahreynli balıkçıların serbest bırakıldı. Aynı açıklamada balıkçıların serbest bırakılmasına rağmen, teknelerin hâlen tutulduğu bilgisi paylaşıldı.⁷⁸

71 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2952373&Language=en>

72 <https://gulfnnews.com/world/gulf/kuwait/why-kuwait-government-resigned-less-than-a-month-after-formation-1.76442576>

73 <https://timesofoman.com/article/his-majesty-promulgates-new-basic-law-of-the-state>

74 <https://timesofoman.com/article/basic-law-of-state-lays-down-succession-rules>

75 <https://gulfnnews.com/world/gulf/oman/sultan-haitham-appoints-son-theyazin-as-omans-first-crown-prince-1.1610463211104>

76 <https://www.bna.bh/en/ForeignMinistryinvitesQatarcounterparttosendanofficialdelegationtoinitiatebilateral talksinimplementationofAlUlaDeclaration.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDh%2b50edfRZBlrug0qtVZx2w%3d>

77 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/bahrain-uae-reopen-air-space-to-qatari-flights/2105987>

78 <https://www.bna.bh/en/QatarreleasesthreeBahrainisitarrestedbutcontinuestokeep50seizedboats.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDjoF%2bnxMLfldrQCTlBiT5k%3d>

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır, Sudan ve Etiyopya arasında Büyük Etiyopya Rönesans Barajı'nın (GERD) Nil Nehri üzerindeki etkisi konusundaki görüşmeler, Sudanlı delegelerin Afrika Birliği uzmanlarına ara buluculuk görevinin verilmesi konusunda ısrar etmesiyle çıkmaza girdi. Mısır Dışişleri Bakanlığı, Mısır ve Etiyopya'nın, uzmanların görevi yerine getirmek için yeterli nitelikte olmadığını savunarak Sudan'ın önerisini reddettiğini söyledi.⁷⁹ Afrika Birliği ise Büyük Etiyopya Rönesans Barajı ile ilgili Sudan, Mısır ve Etiyopya arasındaki son tur müzakerelerin başarısızlıkla sonuçlandığını duyurdu.⁸⁰ Mısır, 2014'den bu yana durmuş olan İsrail ile Filistin arasındaki barış görüşmelerini canlandırmanın yollarını görüşmek üzere Almanya, Fransa ve Ürdün Dışişleri Bakanlarını ağırladı. Mısır Dışişleri Bakanlığı, toplantının amacının Filistin'i ve İsrail'i, İsrail'in 1967 savaşında ele geçirdiği topraklarda başkenti Doğu Kudüs olan bir Filistin devleti ile birlikte adil ve kapsamlı bir siyasi çözüme müzakere etmeyi teşvik etmek olduğunu söyledi.⁸¹ Ürdün Dışişleri Bakanı Ayman Safadi ise verdiği demeçte, bir araya gelen ülkelerin iki devletli bir çözümü engelleyen bütün sorunları aşmak istediğini söyledi.⁸² Ayrıca grup kapsamlı ve kalıcı bir barışa yol açacak Ortadoğu barış müzakerelerini ilerletmek için Washington ile çalışmaya hazır olduklarını belirtti.⁸³ Mısır tarafından yapılan resmî açıklamada Mısır'ın hava sahasını Katar uçaklarına yeniden açtığını ve 2017 Haziran ayından bu yana Katar uçuşlarına uygulanan ambargoyu sona erdirdiğini bildirdi.⁸⁴

• Libya

Geçtiğimiz günlerde Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti Selahaddin Nemruş mevkidaşı Hulusi Akar ile görüşmek üzere İstanbul'a bir ziyarette bulunmuştur. İkili, Türkiye'nin UMH'ye olan desteğini yinelemiş ve iki hükûmet arasındaki askerî iş birliğini geliştirme alternatiflerini masaya yatırmışlardır.⁸⁵ Ayrıca, UMH Başkanı Serrac da Roma'dan sonra Ankara'ya ziyarette bulunan üst düzey heyete katılarak Türk yetkililerle görüşmüştür.⁸⁶ Geçtiğimiz haftanın devamı niteliğindeyse de bu hafta Libya ve İtalya arasındaki geliş-

79 <https://www.thenationalnews.com/world/mena/ethiopia-s-nile-dam-talks-collapse-over-role-of-african-union-water-experts-1.1144049>

80 <https://news.cgtn.com/news/2021-01-11/African-Union-announces-failure-of-latest-talks-on-Ethiopia-s-Nile-Dam-WXAeyFyRCU/index.html>

81 <https://theArabweekly.com/egypt-germany-france-jordan-discuss-reviving-mideast-talks>

82 <https://www.france24.com/en/live-news/20210111-egypt-hosts-talks-to-revive-israel-palestinian-dialogue>

83 <https://www.thenationalnews.com/world/mena/quartet-countries-call-for-us-co-operation-on-middle-east-peace-process-1.1144439>

84 <https://www.yenisafak.com/en/news/egypt-re-opens-airspace-to-qatari-flights-3558552>

85 <https://www.libyanexpress.com/al-namroush-meets-with-akar-to-expand-cooperation-between-turkey-and-libya/>

86 <https://www.libyanexpress.com/serraj-in-ankara-for-an-extended-security-meeting/>

melerin sürdüğü gözlemlenmiştir. Libya Adalet Bakanı Muhammed Lemlum pazartesi günü İtalyan'ın Libya Büyükelçisi ile görüşerek iki ülkenin, özellikle hukuki alandaki ortak meselelerini tartışmıştır.⁸⁷ Bununla birlikte İtalyan Dışişleri Bakanı Luigi di Maio bu hafta Pasquale Ferrara'yı Libya Özel Temsilcisi olarak atamıştır. Ferrara'nın Libya'nın siyasi çözüm sürecinde İtalya'yı temsil etmesi ile Libya'daki ulusal ve uluslararası aktörlerle ilişkileri kuvvetlendirmesi beklenmektedir.⁸⁸ Ayrıca, İtalya İçişleri Bakanlığı da hafta içi yaptığı açıklamada, geçtiğimiz aylarda İtalya ve Libya arasındaki iş birliğinin kuvvetlendiğinin altını çizmiştir.⁸⁹ Bu hafta UMH ile Doğu kanadı arasında 2021 bütçesini birleştirmeye dair görüşmeler yer almış ve bunlar BM tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. BM misyonu açıklamasında bunu "çok gerekli" bir adım olarak tanımlayarak uluslararası finans kuruluşların desteğiyle bütçenin şeffaf bir biçimde yönetilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.⁹⁰ Cuma günü BM Güvenlik Konseyi Diplomat Jan Kubis'in BM Libya Temsilcisi olarak atanma kararını onaylamıştır. Şu anda Lübnan Özel Temsilciliği görevini yürüten Kubis'in ayrıca Slovak Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı da yapmış olduğu bilinmektedir.⁹¹ Bu hafta, Libya Siyasi Diyalog Forumu Danışma Komitesi ilk yüz yüze toplantısını Cenevre'de gerçekleştirmiştir.⁹² Komitenin geçiş hükûmetini oluşturmakla ilgili ortak bir öneriye vardığı ve bu önerinin LSDF üyeleri tarafından pazartesi günü oylanacağı açıklanmıştır.⁹³ BM Libya Destek Misyonu Sözcüsü Jean Alam ise toplantılar esnasında Cenevre'de yaptığı açıklamada, Libya Siyasi Diyalog Forumu yol haritasının yüzde yetmişinin tamamlandığını bildirmiştir.

• Tunus

Bu hafta Meclis Üyesi Semia Abbu, mecliste meslektaşları tarafından şiddete maruz bırakıldığı iddiasıyla açlık grevine başlamıştır. Sosyal medya üzerinden yaptığı paylaşımda Abbu, geçtiğimiz ay mecliste karşıt gruplar arasında yaşanan hadise sonucunda sergilenen bu davranışın Tunuslularca şaşkınlıkla karşılandığını ve utanç verici olduğunu belirtmiştir.⁹⁴ Ayrıca, geçtiğimiz hafta Tunus Başbakanı Hişem Meşişi, Enerji, Sağlık ve Adalet Bakanları da dâhil olmak üzere 12 yeni bakan atamıştır.⁹⁵ Tunus Meclis Başkanı

87 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/libya-italy-discuss-aspects-cooperation-justice-field>

88 <https://www.libyaherald.com/2021/01/15/italy-appoints-pasquale-ferrara-special-envoy-for-libya/>

89 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/italian-interior-ministry-relations-between-italy-and-libya-have-been-strengthened-recently>

90 <https://www.libyaobserver.ly/economy/unsmil-welcomes-talks-unify-budget>

91 <https://www.metro.us/u-n-security-council-approves/>

92 <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/libya/news/article/libya-first-meeting-of-the-libyan-political-dialogue-forum-s-advisory-committee?xtor=RSS-1>

93 <https://www.libyaobserver.ly/news/lpdf-vote-selection-mechanism-executive-authority-monday>

94 <https://www.middleeastmonitor.com/20210112-tunisia-mp-launches-hunger-strike-in-protest-of-abuse-in-parliament/>

95 <https://www.aljazeera.com/news/2021/1/16/tunisian-pm-appoints-new-ministers-in-cabinet-reshuffle>

ve Nahda Hareketi Lideri Raşid Gannuşi ise bu hafta yaptığı açıklamada ülkesinin hukukuna uygun davranarak yeniden başkanlık yarışına girmeyeceğinin altını çizmiştir.⁹⁶ Gannuşi ayrıca, Al Araby televizyon kanalıyla yaptığı röportajda, Fas'ın İsrail ile normalleşmesini ele almış ve Filistin meselesinin kutsiyetini vurgulayarak normalleşmenin tartışmaya açık olmadığını belirtmiştir.⁹⁷ Son olarak Tunus, koronavirüs tedbirleri sebebiyle perşembe gününden itibaren dört günlük dışarı çıkma yasağı uygulayacağını duyurmuştur.⁹⁸ Ayrıca, Tunus Dışişleri Bakanı'nın yaptığı açıklamaya göre Cezayir, Tunus'a ay sonunda gelmesi beklenen koronavirüs aşısı desteğinde bulunacaktır. Fakat bu henüz Cezayirli yetkililerce doğrulanmamıştır.⁹⁹

• Cezayir

Cezayir geçtiğimiz hafta Suudi Arabistan ile bir mutabakat anlaşması imzalamıştır. Anlaşma, taraflar arasında konutlandırma çalışmaları ve altyapı kuvvetlendirmesine ilişkin iş birliğinin güçlendirilmesini öngörmektedir.¹⁰⁰ Bu hafta Cezayir Dışişleri Bakanı Sabri Bukadum ve Güney Afrikalı mevkidaşı Naledi Pandor ile bir araya gelerek birlikte Batı Sahra meselesini masaya yatırmışlardır. İki ülke de Batı Sahra halkının kendi seçimini yapmakta özgür bırakılması gerektiğine dair istek ve desteklerini yinelemiştir. Ayrıca ikili, Libya meselesi gibi kıtadaki diğer krizleri de ele almışlardır.¹⁰¹ Tunus Dışişleri Bakanı Osman Cerandi'nin yaptığı açıklamaya göre, ay sonunda Cezayir'e ulaşması beklenen koronavirüs aşısının bir kısmı Tunus'a gönderilecektir. Fakat bu bilgi henüz Cezayirli yetkililerce doğrulanmamıştır.¹⁰² Perşembe günü, Cezayir'in Tebessa bölgesinde el yapımı bir bombayla yapılan saldırıda beş kişi hayatını kaybetmiş ve üç kişi yaralanmıştır. Bakanlık yaptığı açıklamada, bombanın bir arabanın yoldan geçmesiyle patladığını bildirmiştir.¹⁰³ Son olarak, ülkenin Cumhurbaşkanı Abdulmecid Tebbun'un geçen hafta tedavi için döndüğü Almanya'da olduğu bilinmektedir.¹⁰⁴

96 <https://www.middleeastmonitor.com/20210116-tunisia-ghannouchi-renews-pledge-not-to-run-for-movement-presidency/>

97 <https://www.middleeastmonitor.com/20210116-tunisia-ghannouchi-palestinian-cause-is-sacred-our-rejection-of-normalisation-is-indisputable/>

98 <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/2/8/398714/World/Region/Tunisia-to-lock-down-for-four-days-from-Thursday.aspx>

99 http://www.ansamed.info/ansamed/en/news/sections/generalnews/2021/01/14/covid-tunisia-to-receive-vaccines-from-algeria_1d839627-f9ec-45b7-9be4-840dcb73672d.html

100 <https://saudigazette.com.sa/article/602374/SAUDI-ARABIA/Saudi-Arabia-and-Algeria-sign-MoU-to-boost-cooperation-to-housing-sector>

101 <https://www.spsrasd.info/news/en/articles/2021/01/14/30357.html>

<https://www.libyaobserver.ly/news/algeria-south-africa-reiterate-support-peaceful-settlement-libya>

102 http://www.ansamed.info/ansamed/en/news/sections/generalnews/2021/01/14/covid-tunisia-to-receive-vaccines-from-algeria_1d839627-f9ec-45b7-9be4-840dcb73672d.html

103 <https://www.middleeasteye.net/news/algeria-civilians-killed-bomb-blast-tebessa>

104 <https://www.middleeastmonitor.com/20210112-algeria-president-returns-to-germany-to-continue-covid-treatment/>

• Fas

Üst düzey bir yetkilinin Reuters'e verdiği demeçte, ABD Başkanı Donald Trump, İsrail ile Fas arasında bir normalleşme anlaşmasına olan katkılarından dolayı Fas'ın en yüksek nişanı olan ve sadece devlet başkanlarına verilen bir nişan olan "Muhammed Nişanı" aldı. Fas'ın ABD Büyükelçisi, Oval Ofis'te düzenlenen özel bir törende Trump'a Fas Kralı 6.Muhammed'in hediyesi olan nişanı takdim etti.¹⁰⁵ Aynı törende Trump Başkan Donald Trump, İsrail ile ilişkileri normalleştirmeye başlama kararını müteakiben Fas Kralı Altıncı Muhammed'e "Liyakat Nişanı"nı giyabında Fas Büyükelçisi'ne takdim etti.¹⁰⁶ Amerika Birleşik Devletleri'nin Fas Büyükelçisi David Fischer, Washington'un geçen yılın sonlarında bölge üzerindeki Fas egemenliğini tanımaya yönelik tartışmalı kararının ardından ihtilafli Batı Sahra topraklarında konsolosluk açma sürecini başlattığı açıklandı. Fischer, bu bölgede konsolosluk açmanın ABD'nin, Fas'ın Afrika, Avrupa ve Ortadoğu'daki ticaret merkezi durumundaki stratejik pozisyonundan daha fazla yararlanmasına olanak tanıyacağını söyledi¹⁰⁷ ABD'nin Fas Büyükelçisi David Fischer, Hükûmet Başkanı Saadeddin Osmani ile yaptığı görüşmede başkent Rabat'tan ayrılacağını duyurdu. ABD Büyükelçiliği yeni bir başkanlık yönetiminin başlamasından sonra Fischer'in ayrılışının siyasi olarak atanmış ABD büyükelçilerinin diplomatik görevlerini tamamlayan standart uygulamanın bir parçası olduğunu açıkladı. Fischer'in, seçilmiş Başkan Joe Biden'ın göreve başlayacağı tarih olan 20 Ocak'tan önce ayrılması bekleniyor.¹⁰⁸

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Tanker takip firması Petro-Logistics yaptığı açıklamada, OPEC+ ülkelerinin petrol üretim kesintilerine uyumunun Aralık 2020'de %75'e düştüğünü bildirdi. Şirketin tahminlerine göre, Suudi Arabistan'ın uyumluluğunun geçen aralık ayında %10 düştüğü ve OPEC dışı üreticilerin uyum oranının aralık ayında %56'ya indiği açıklandı.¹⁰⁹

Rus Rosneft şirketi, petrol fiyatlarındaki düşüşün ardından dünyanın en büyük petrol yataklarından biri olan Kuzey Kutbu'ndaki Vostok Petrol projesini geliştirmek için Hollanda merkezli Trafigura Group, Rus operatör Vostok Oil'in %10 hissesini satın aldığını¹¹⁰ ve Rosneft yeni yatırımlar için Vitol, Glencore ve Gunvor ile görüşme gerçekleştirdiğini

105 https://www.ntd.com/trump-receives-moroccos-highest-award-for-middle-east-work-official_553897.html

106 <https://apnews.com/article/donald-trump-morocco-israel-united-states-644f407054010171161091156180c533>

107 <https://www.middleeasteye.net/news/us-begins-process-establish-consulate-disputed-western-sahara>

108 <https://www.moroccoworldnews.com/2021/01/332038/us-ambassador-to-rabat-announces-plans-to-leave-morocco/>

109 <https://oilprice.com/Energy/Energy-General/OPEC-Compliance-With-Production-Cuts-Slips-To-75.html>

110 <https://www.rionegro.com.ar/trafigura-compro-una-participacion-millonaria-de-una-petrolera-de-rusia-1650587/>

açıkladı. Şirket, 2027 yılına kadar günde 1 milyon varil petrol üretebileceklerini bildirdi. Ayrıca, anlaşmanın değerinin 7 milyar USD'den fazla olduğu ve şirketin bugüne kadar ki en büyük satın alması olduğu açıklandı. Rosneft'in bu hamlesi ile şirketlerin büyüyen Asya pazarı için uzun vadeli büyük bir tedarik kaynağına erişimlerin sağlanabileceği düşünülüyor.¹¹¹ Sahanın petrol rezervinin tahmini olarak 5 milyar ton olduğu bildirildi. Ayrıca, Proje inşaatında 400.000 işçisinin çalışacağı ve tamamlandıktan sonra da 130.000 kişiye istihdam sağlayacağı açıklandı.¹¹²

Rusya Başbakan Yardımcısı Novak, Suudi Aramco'nun Rus enerji projelerindeki rolünü genişletme çalışmalarının yapılacağını açıkladı. Ayrıca ülkenin enerji, petrol üretimi ve gelişmiş petrol geri kazanımı için yeni teknolojilerin yaratılmasını, yapay zekâ kullanımını ve bilimsel alanlarda iş birliğini arttıracaklarını bildirdi.¹¹³

Rusya'ya ait Gazprom, Suudi Arabistan'a ait SABIC ile Sırbistan'ın kuzeybatında bulunan Yamal Yarımadası'nda inşası planlanan gaz kimya kompleksinde ortak yatırım yapmak için görüşme gerçekleştirdiklerini açıkladı.¹¹⁴

Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi'nin (SOCAR) iştiraki olan SOCAR Trading'in Eni Türkmenistan tarafından üretilen Türkmen petrolünün satın alınması için ihale kazanmasından sonra, 2021 yılında ayda 30-40 bin ton Okarem petrolü sevk etmeyi planladığı açıklandı. Azerbaycan üzerinden dünya pazarlarına taşınacak bu petrol sınıfı Avrupa, Asya ve Orta Doğu'ya sorunsuz bir şekilde teslimat yapmak için Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattını kullanması bekleniyor. BTC boru hattı aynı zaman Kazak ve Rus petrolünün de dünya pazarına açılmasında önemli rol oynayabilecektir. BTC aracılığıyla Türkmenistan, Rusya ve Kazakistan'dan çeşitli petrol türlerinin tedarikine yönelik SOCAR Trading sözleşmelerinin yıllık hacminin 4 milyon tonun üzerinde olduğu da bildirildi. Bunların yanı sıra SOCAR, Beyaz Rusya ile de tedarik anlaşması imzaladığını duyurdu.¹¹⁵

SOCAR ve Fransız Total tarafından geliştirilen Hazar Denizi'ndeki Abşeron Gaz Sahası'nda üretimin 2022'de başlayacağı açıklandı. Ayrıca, sahanın tahmini rezervinin 350 milyar metreküp gaz ve 45 ton gaz yoğunlaşması rezervi bulunduğu açıklandı. İlk aşamada üretimin iç piyasaya arz için yılda yaklaşık 1,5 milyar metreküp gaz sağlayacağı, sonraki aşamasında ise gazın yaklaşık 5 milyar metreküpe çıkmasının beklendiği ve ayrıca sa-

111 <https://www.reuters.com/article/idUSKBN29K069>

112 <https://www.themoscowtimes.com/2020/11/26/vostok-a72149>

113 <https://www.reuters.com/article/russia-energy-saudi/russias-novak-says-saudi-aramco-could-expand-role-in-russian-energy-idINKBN28U0GD>

114 https://www.middleeastmonitor.com/20210114-russia-saudi-arabia-resume-talks-on-gas-project-in-siberia/amp/?_twitter_impression=true&s=08

115 <https://media.az/economy/1067806411/po-staroy-druzhbe-socar-rasshiryet-napravleniya-i-geografiyu-svoego-biznesa-foto/>

hadan çıkan kondesatın Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı üzerinden ihraç edileceği de bildirildi.^{116 117}

• Ortadoğu

İsrail Hükûmeti, Chevron-Delek ortaklığının Blok 72'de faaliyet göstermek için verdiği teklifin ardından Delek'in İsrail enerji ekonomisi ve rekabet üzerinde çok fazla etkisi olacağını değerlendirdi. Bu nedenden dolayı, alternatif şirketlerin değerlendirilebileceği bildirildi. İsrail, Tanin ve Karish sahalarının işletmecisi olan daha küçük ölçekli Yunan enerji şirketi Energean şirketini kullanmaktadır.¹¹⁸

Son zamanlarda Suudi Arabistan karasuları ve civarında petrol ve emtia taşıyan ticari gemileri hedef alan patlamalardan sonra, Kızıldeniz'de liman uğrakları yapan gemiler için sigorta primlerinin arttırılacağı açıklandı. Yüksek riskli bölgelere girerken yıllık savaş riski teminatının yanı sıra ek bir "ihlal" primi eklemesi gerektiği ve bu primin Aralık 2020'den sonra yaklaşık %0.012'den %0.015'e yükseldiği bildirildi.¹¹⁹

Resmî olmayan kaynaklara göre, Saudi Aramco'nun Asya bölgesine olan tedarikini azaltma eğilimi içerisinde olduğu bildirildi. Ancak Asya rafinerilerinin dönemsel bakımları dolayısıyla alımı azalttığı ve Aramco'nun bölgeye Ekim ayında 7 milyon varil petrol ihraç ettiği bildirilmişti.¹²⁰

Lübnan Kamu Güvenliği Genel Müdürlüğünün açıklamasına göre, Cezayir'in Sonatrach ile 2005 yılında imzalanan ve Lübnan kabinesince beş kez yenilenen petrol tedarik sözleşmesini yenilemeyeceği belirtildi. Lübnan'ın alternatif kaynak olarak Irak ile 2021'de uluslararası fiyatlara göre akaryakıt ithalatına başlamak için anlaşmaya vardığı bildirildi. Ancak ithalat hacmi belirsizliğini korurken Lübnan'ın elektrik üretmek için ihtiyaç duyduğu yakıt ihtiyacının çoğunu karşılayacak şekilde sınırlandırılacağı düşünülmektedir.¹²¹

Mısır Petrol Bakanlığı yaptığı açıklamada, Mısır'ın 2021'de petrol ve temel ürünlerin ithalatını finanse etmek için Uluslararası İslami Ticaret Finansmanı Kurumundan 1,1 milyar USD finansman alacağını açıkladı.¹²²

116 https://www.zawya.com/mena/en/markets/story/Azerbaijans_Absheron_gas_field_output_startup_put_back_to_2022-TR20210113nL8N2J030VX2/

117 <https://www.brecorder.com/news/40050981/azerbaijans-absheron-gas-field-output-start-up-put-back-to-2022>

118 <https://www.haaretz.com/israel-news/business/.premium-israeli-government-panel-bars-chevron-delek-gas-drilling-bid-1.9439287>

119 <https://www.reuters.com/article/mideast-shipping-insurance/ship-insurers-primed-to-raise-rates-after-red-sea-attacks-idUSL8N2JJ3Q1>

120 <https://www.tadawoul.com/أرامكو-السعودية-تخفض-إنتاجها-بسبب-ظرو/>

121 <https://www.aa.com.tr/en/energy/energy-projects/baghdad-to-pump-oil-to-beirut-in-2021/31599>

122 <https://www.reuters.com/article/uk-egypt-commodities-itfc/egypt-to-get-11-billion-from-itfc-to-fund-commodities-imports-in-2021-idUSKBN29I0XH>

Irak Petrol Bakanlığı yaptığı açıklamada, Irak'ın en büyük petrol rafinerisi olan Baji Rafinerisi'nin IŞİD saldırıları sonrası yenilenmesinden sonra üretim kapasitesinin günde 70.000 varilden 140.000 varile çıktığını açıkladı. Ayrıca, IŞİD saldırıları öncesi rafinerinin günde 280.000 varil üretim yaptığı ve revize çalışmaların tamamen sonlanmasıyla bu üretim seviyesine çıkılabileceği bildirildi.¹²³

Irak Devlet Petrol Pazarlama Şirketi (SOMO), spot ihalelerle toplam 4 milyon varil şubat yüklemeli Basra Light ve Basra Medium ham petrol teklif ettiğini açıkladı. SOMO teklifinin, Asya'nın ham petrol tüketiminin mevsimsel rafineri bakımının ortasında düşmesinin beklendiği bir zamanda spot piyasayı etkileyebileceğini de açıkladı.¹²⁴

Qatar Petroleum, Avrupa'nın En Büyük LNG İthalat Terminali olan Birleşik Krallık'taki Kent şehrinde bulunan National Grid PLC'nin Grain LNG ithalat terminalinde yıllık 7,2 milyon ton depolama ve yeniden gazlaştırma kapasitesi için 25 yıllık bir anlaşma imzaladığını açıkladı.¹²⁵

İrânın enerji sektörü sözcüsü yaptığı açıklamada, Tahran'ın bazı bölgelerinde elektrik santrallerine doğal gaz arzının düşmesi nedeniyle geçici bir kesinti yaşandığını açıkladı. Bu durumun sebebinin, elektrik santrallerine gönderilen yakıtlarda yaşanan kısıtlamalar olduğu bildirildi. Ayrıca, tüketimin %10 azalması durumunda kesinti olmayacağı açıklandı.¹²⁶

İran, son haftalarda ülkede yaşanan büyük çaplı elektrik kesintilerinin ardından ülkenin güneydoğusundaki İran-Çin yatırım firması tarafından ortaklaşa işletilen kripto para madenciliği tesisinin geçici olarak kapatıldığını açıkladı. Kerman eyaletinin Rafsanjan kentindeki tesisin 75 megavat-saat (MWh) elektrik kullandığı bildirildi.¹²⁷

BAE Dış Ticaret Bakanı, BAE'nin İsrail'de petrol ve gaz sektöründe özellikle rafinaj ve petrokimya projelerine yönelik üretim sonrası faaliyetlere yatırım yapmak istediğini bildirdi.¹²⁸

Umman Enerji ve Maden Bakanlığı tarafından yayınlanan aylık rapora göre, Aralık 2020'de ortalama günlük 722.443 varil ham petrol üretimi gerçekleştirildiği açıklan-

123 http://www.xinhuanet.com/english/2021-01/11/c_139659155.htm

124 <https://www.tradingview.com/symbols/NEWCONNECT-IVO/>

125 [https://www.naturalgasintel.com/qatar-petroleum-secures-bulk-of-capacity-at-europes-largest-lng-import-terminal/#:~:text=Qatar%20Petroleum%20Secures%20Bulk%20of%20Capacity%20at%20Europe's%20Largest%20LNG%20Import%20Terminal,-By%20Jamison%20Cocklin&text=Qatar%20Petroleum%20\(QP\)%20has%20secured,as%20the%20region's%20dominant%20supplier](https://www.naturalgasintel.com/qatar-petroleum-secures-bulk-of-capacity-at-europes-largest-lng-import-terminal/#:~:text=Qatar%20Petroleum%20Secures%20Bulk%20of%20Capacity%20at%20Europe's%20Largest%20LNG%20Import%20Terminal,-By%20Jamison%20Cocklin&text=Qatar%20Petroleum%20(QP)%20has%20secured,as%20the%20region's%20dominant%20supplier)

126 <https://monitoring.bbc.co.uk/country/IRN?preview=true>

127 <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/iranian-chinese-bitcoin-farm-shut-amid-power-outages/2109804>

128 <https://www.khaleejtimes.com/news/uae-israel-have-huge-potential-for-economic-cooperation-al-zeyoudi>

dı. Aralık ayındaki üretim, kasım ayına göre %0.23 artış gösterirken günlük ortalama 806.831 varil Umman Blend ihracatı gerçekleştirildiği bildirildi.¹²⁹ Çin, Malezya, Japonya, Filipinler ve Tayland'a ham petrol ihracatını artırırken, Hindistan'a olan ihracatının azaldığını da açıkladı.¹³⁰

Suriye Bakanlar Kurulu, vatandaşların ve diğer önemli sektörlerin ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yeni ithalatların gelmesi ile petrol türevlerinin durumunun kademeli olarak artacağını açıkladı.¹³¹

Yemen'in Şabwah eyaletindeki El Kaide Bölgesi'ndeki petrol kuyularının ve diğer yeni sondajların daha da derinleştirildiği açıklandı. Yemen makamları tarafından yapılan açıklamada bu artışın, BAE-Suudi işgal güçlerinin Yemen'in doğusundaki petrolü yağmaladıklarının bir kanıtı olarak gösterildi.¹³² Veri şirketi Kpler'e göre, Yemen 2020 yılının ilk altı ayında günde 48 bin varil petrol üretimi gerçekleştirdi. Üretilen petrolün günlük 31 bin varili Çin'e ihraç edilirken günde 7 bin varil ise Malezyaya ihraç edildiği açıklandı.¹³³

Ham petrol ihracatında önemli bir yeri olan resmî satış fiyatları (OSP) şubat ayı için belirlendi. OPEC ve OPEC+ üyesi olan ya da olmayan önde gelen üretici ülkeler; BAE, Kuveyt, İran, Katar, Irak ve Suudi Arabistan, Asya'ya tedarik etmeyi planladıkları birçok petrol sınıfında OSP artırımına giderken Avrupa piyasasına tedarik edilmesi planlanan petrol sınıflarında OSP indirimine gittiklerini açıkladı.^{134 135 136 137}

129 <https://www.timesofoman.com/article/omans-oil-production-increases-2>

130 https://www.zawya.com/mena/en/markets/story/China_lifts_814_of_Omani_crude_exports_in_December-SNG_197601779/

131 <https://sana.sy/en/?p=217419>

132 <http://www.ccdf-ye.org/en/2021/01/16/saudi-led-occupation-forces-continue-to-plunder-yemens-oil-wealth-in-shabwah/>

133 <https://www.mees.com/2021/1/15/geopolitical-risk/yemen-2020-oil-exports-up-but-conflict-remains/bb3c65f0-5738-11eb-a1a1-517ed9c0a629>

134 <https://www.worldoil.com/news/2021/1/8/abu-dhabi-raises-benchmark-murban-crude-prices>

135 https://www.zawya.com/mena/en/markets/story/Kuwait_raises_February_KEC_crude_export_price_for_Asia-TR20210111nL4N2JM0D6X2/

136 <https://www.brecorder.com/news/40049766>

137 <https://www.reuters.com/article/qatar-oil-prices-int/qatar-raises-february-marine-land-crude-official-selling-prices-idUSKBN29G0WK>

RUS BASININDA ORTADOĞU GÜNDEMİ (11-17 OCAK 2021)

• Mike Pompeo İran'da El Kaide Üssü'nü Buldu

ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'nun, El Kaide'nin İran'da yeni bir ana üs kurduğu iddiasında bulunması Rusya basınında geniş yer buldu. Rusya'nın "Komersant.ru" gazetesin 12 Ocak sayısında uzman görüşlerine dayanan "Mike Pompeo İran'da El Kaide Üssünü Buldu" [başlıklı makalede](#) Pompeo'nun, İran üzerindeki uluslararası baskının artırılması çağrısında bulunsa da El Kaide ile İran arasındaki bağlantılara dair herhangi bir somut kanıt sunmadığı vurgulanmıştır. Yazıda, Şii İran ile Sünni El Kaide arasındaki ilişkilerin hiçbir zaman yeterince iyi olmadığına da değinilmektedir. Nitekim terör örgütünün İran askerlerini ve diplomatlarını rehin alarak onları Tahran'la anlaşma için kullandığı, Suriye'de ise savaşın başlamasının ardından İran ve El Kaide'nin farklı taraflarda yer almalarının yanı sıra, örgütün lideri Eymen ez-Zevahiri'nin İran'a yönelik sert açıklamalarda bulunduğu ifade edilmiştir.

Konu ile ilgili görüşlerini paylaşan Rusya'nın önde gelen araştırma, yayın ve eğitim faaliyetleri yapan bağımsız düşünce kuruluşu Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanı Kril Semyonov, İran-El Kaide ilişkilerinin koşullara bağlı olarak durumdan duruma değiştiği görüşünü savundu. Uzman, İran'ın gelecekteki El Kaide liderleri ve ona yakın örgütlerle etkileşiminin, Sovyet Birliğinin Afganistan'a girmesinin ve ilk Afgan Savaşı'nın (1979-1992) ardından şekillenmeye başladığını belirtti. Ayrıca İran, Molla Ömer ve bin Ladin ile birlikte 2003 yılında ABD tarafından terörist ilan edilen ve Birleşmiş Milletlerin kara listesine alınan Afganistan İslam Partisi Lideri Gülbeddin Hikmetyar ile yakın temaslar kurmakla kalmayıp aynı zamanda Cumhurbaşkanı Enver Sedat'la İsrail arasında barış imzalamasına karşı çıkan Mısır İslamcılarıyla da ilişkileri geliştirmiş; hatta Nisan 1991'de, Mısır İslami Cihad Üyesi ve El Kaide'nin gelecekteki lideri Ayman el-Zevahiri İran'a gizli ziyarette bulunmuştu. El Kaide örgütünün İran'ın onayı ve yardımıyla Afganistan'a yerleşebilme olasılığına değinen Semyonov, "11 Eylül saldırılarının ardından Tahran, örgütle ilişkilerini yeniden gözden geçirerek 2002'de 16'dan fazla El Kaide üyesini Suudi Arabistan yetkililerine teslim etti ve diğer liderler tutuklandı" ifadelerini kullandı.

ABD'nin Ortadoğu'daki politikası, rejim değişikliği çabalarına dikkat çeken Rus analist, "yeni şartlarda Tahran, El Kaide militanlarını kullanmak konusunda düşünmeye mecbur kaldı" yorumunu yaptı. Aralık 2001'den bu yana İran'da bulunan Ebu Musab el-Zerkavi,

2003 yılında Amerikan işgaline karşı direnişi örgütlemek nedeniyle bir grup militanla birlikte Irak'ın kuzeyine nakledilmiş daha sonra IŞİD'in temellerini atarak örgütü büyüt-müştü. Ayrıca birçok uzman değerlendirmelerine göre, son zamanlarda Tahran ile El Kaide arasında yoğun temasların kurulduğuna dair yeterli kanıt bulunmamaktadır. Buna rağmen ABD, daha önce örgütle bağlantılı kişilerin İran'da yaşadığını düşünmektedir.

• Esad, Gazze Şeridi'nde Destek Arıyor

Rusya'nın "Nezavismaya" gazetesinin genel yayın yönetmeni İgor Subotin'in "Esad, Gazze Şeridi'nde Destek Arıyor" başlıklı makalesinde Filistin İslami Direniş Hareketi HAMAS ile Şam arasında Suriye krizinin ilk aşamalarında kesintiye uğramış ilişkilerin yeniden kurulabilme olasılığını değerlendirdi. Gazetenin 12 Ocak sayısında yayınlanan değerlendirmede, ilişkilerin yeniden kurulma nedeni bölgesel tehditlerin artma" olasılığı ile açıklanmıştır. Makalede, Filistin hareketine yakın "Al-Monitor" kaynaklarına dayanarak, HAMAS'ın kendi temsilcilerine, Şam ile ilişkilerine dair ayrıntılı bilgi verilmesini yasakladığı ifade edilmiştir. Bununla birlikte, yayının muhataplarının uzlaşmadaki ilerleme konusunda temkinli davrandıkları vurgulanmıştır. Al-Monitor'un açıklamalarına değinen Subotin, "bazı Hamas liderleri bölgesel sorunlara ilişkin görüşlerinin yaklaşması nedeniyle Suriye başkentine dönüşleri beklenilmektedir" yorumunda bulundu. Yazara göre, "Al-Monitor" kaynaklarında bölgedeki İran karşıtlığının güçlenmesi ve bazı Arap ülkelerinin İsrail'le ilgili olarak daha pragmatik bir çizgiye geçişi nedeniyle süreç yeni bir ivme kazandı; HAMAS ile Şam arasındaki temasların yeniden canlandırılması, Suriye yönetiminin içinde bulunduğu istikrarlı konumu sayesinde mümkün hâle geldi.

• Tahran, Nükleer Program Üzerindeki Son Kısıtlamaları Kaldırdı

Rusya'nın "Komerrasant.ru" gazetesin 14 Ocak sayısında "Tahran, Nükleer Program Üzerindeki Son Kısıtlamaları Kaldırdı" [başlıklı değerlendirme yayınlandı](#). Uzman görüşlerine dayanan makalede İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu, İran nükleer sorununun çözümüne Joseph Biden yönetimini dâhil etmek isteğinde bulunduğu ve bu konuda Beyaz Saray ile görüşmek için Washington'a özel bir elçi atayabilme ihtimali olduğu iddia edildi. Yazıda bu konuda bilginin Tahran'daki araştırma reaktörü için gelişmiş bir tür yakıtın üretimiyle bağlantılı araştırma ve geliştirme çalışmaları başladığını duyurmasıyla aynı zamana denk geldiği vurgulandı.

Makalede görüşlerine baş vurulan Rusya Askerî Uzmanı Yuri Lyamin, Aralık 2020'de İran Parlamentosunun onayladığı, "Yaptırımları Kaldırmak ve İran Halkının Çıkarlarını Korumak İçin Stratejik Eylem Yasası" adı altında tasarlanan yasaya değinerek hükûmetin ve İran Atom Enerjisi Örgütünün belirtilmiş tarihlerde tamamlanması gereken bazı

adımları açıklandığını vurguladı. Bu adımlar arasında, uranyumu en az %20 zenginleştirmeye başlaması, kanunda belirtilen sıkı süreler içinde uranyumu zenginleştirmek için yeni santrifüjlerin kurulması, aynı zamanda nükleer anlaşmanın taraflarının iki ay içinde İran'ın bankacılık ilişkilerini ve petrol ihracatını normale döndürecek adımlar atmaması hâlinde İran'ın, gönüllü olarak uyguladığı Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Anlaşması Ek Protokolü'nden ayrılacağı gibi hususlar yer almaktadır.

Yasa maddelerinden birinin, kabul edildiği tarihten itibaren beş ay içinde İsfahan'daki metal uranyum fabrikasının faaliyete açılması olduğuna değinen askerî uzmana göre, kanunun başlığından da anlaşılacağı üzere Tahran, Avrupa Birliği ve ABD Başkanı seçilen Biden'ı tercihle karşı karşıya bırakmaktadır. Ortak Kapsamlı Eylem Planı'nın titiz bir şekilde uygulanmasına hızla geri dönüş yapıldığı ve Trump yaptırımları kaldırıldığı takdirde, İran da yükümlülüklerine sıkı bir şekilde uyacaktır. Aksi takdirde, İran'ın nükleer programı herhangi bir yapay kısıtlama olmadan hızla gelişmeye başlayacaktır.